

UK DIVEST

**Dadfuddsoddi er mwyn amddiffyn
ein pensiynau a'n planed**

**Canllaw ar gyfer cynghorwyr ac ymgeiswyr
yn etholiadau'r cyngor**

Ebrill 2022

**Friends of
the Earth**
England, Wales &
Northern Ireland

**Friends of
the Earth
Scotland**

Cynnwys

Cyflwyniad	3
Mae gweithredu ar y newid hinsawdd ar waith	4
Mae arian yn symud	5
Pryderon cyfreithiol ac ariannol	5
Cwmnïau tanwydd ffosil o dan y chwyddwydr	6
Sut i weithredu	7
Cyfeirnodau	8

Cyflwyniad

Ledled y DU, mae cynghorau yn buddsoddi bron i £10 biliwn yn y diwydiannau olew, nwy a glo trwy gronfeydd pensiwn y llywodraeth leol.¹ Gwneir y buddsoddiadau hyn ar ran bron i saith miliwn o ddeiliaid pensiwn, yn rhan o un o gynlluniau pensiwn mwyaf y DU.

Mae buddsoddi pensiynau lleol mewn tanwyddau ffosil yn cyfrannu at y newid yn yr hinsawdd a'r llygredd aer gan wrth-ddweud ymrwymïadau lleol, cenedlaethol a rhwngwladol wrth fynd i'r afael â'r newid hinsawdd. Mae hefyd, yn rhoi pensiynau'r aelodau yn y fantol gan fod buddsoddiadau tanwydd ffosil nawr yn risg ariannol tymor hir peryglus i fuddsoddwyr.

Er mwyn osgoi hyn ac er mwyn cymryd cam tuag at ddyfodol digarbon rydym angen dod â thanwyddau ffosil i ben yn raddol. Mae hyn yn golygu ein bod ni angen cyfyngu ar echdyniad a chynhyrchiad tanwyddau ffosil yn rhan o drawsnewidiad cyfiawn a rheoledig. Os ydym am gyflawni'r targedau sydd wedi cytuno arnynt yn fyd-eang er mwyn lleihau cynhesu byd-eang, yna mae mwy o gronfeydd tanwydd ffosil wrth gefn yn bodoli nac sy'n bosib eu llosgi. Er hynny, mae'r cwmnïoedd tanwydd ffosil mae ein pensiynau ni yn buddsoddi ynddynt yn parhau i ehangu.²

Mae sefydliadau, megis cronfeydd pensiwn y llywodraeth leol, yn gallu cymryd camau ymarferol wrth, dros gyfnod synhwyrol o amser, symud eu buddsoddiadau uniongyrchol a'u buddsoddiadau anuniongyrchol o'r diwydiant tanwydd ffosil.

Mae gweithredu ar y newid hinsawdd ar waith

Ym mis Mai, roedd adroddiad diweddaraf y Cenhedloedd Unedig (UN) ar newid hinsawdd yn nodi bod hanner poblogaeth y byd yn byw mewn ardaloedd sy'n "hynod fregus" a bod prinder bwyd a dŵr yn effeithio miliynau o bobl yn barod. Eisoes, mae rhywogaethau yn diflannu ar raddfa fawr, o goed i gwrelau. Meddai Ysgrifennydd Cyffredinol yr UN wrth drafod yr adroddiad, mae'n "atlas o ddiodefaint dynol ac yn amlygu mewn ffordd ddamniol y diffygion yn yr arweinyddiaeth ar newid hinsawdd."³

Yn ogystal â gyrru'r argyfwng hinsawdd, mae tanwyddau ffosil hefyd yn achosi niwed i iechyd y cyhoedd gan gyfrannu at y llygredd aer: mae bron i un o bob pump o farwolaethau yn y DU wedi cael eu cysylltu â'r llygredd gan ronynnau mân, o draffig y ffyrdd, wrth gynhyrchu pŵer ac sy'n cael ei achosi gan weithgareddau eraill sy'n cynnwys llosgi petrol, diesel, glo a nwy.⁴

Er nad yw'n syndod efallai, mae'r cyhoedd yn fwy pryderus nac erioed am y newid yn yr hinsawdd. Yn ôl ymchwil ar ran Rhwydwaith Amgylcheddol y Ceidwadwyr byddai 70% o'r cyhoedd yn ystyried bod y methiant i fynd i'r afael â'r newid hinsawdd a llygredd mewn economi ôl-Covid yn "arwydd bod blaenoriaethau'r llywodraeth yn anghywir", ac roedd hynny'n sylw cyson ymysg pobl o bob oedran, ym mhob ardal ac ymysg ystod o bleidleiswyr."⁵

Eisoes, mae cynghorau lleol yn arwain y ffordd wrth wyro oddi wrth llygredd tanwydd ffosil gan hyrwyddo ynni adnewyddadwy lleol, gwella trafndiaeth gyhoeddus, a gweithio tuag at sicrhau bod tai yn gynaliadwy ac yn effeithlon o ran ynni. Gall cynghorau ehangu ar yr ymdrechion gwych hyn, yn hytrach na'u tanseilio, wrth gefnu ar y tanwyddau ffosil a buddsoddi mewn dyfodol gwell. Er enghraifft:

- × Mae cynghorau ym Manceinion a Llundain wedi buddsoddi'n uniongyrchol mewn ffermydd gwynt.⁶
- × Mae Cronfa Bensiwn Swydd Gaerhirfryn wedi buddsoddi mewn menter gydweithredol pŵer solar (y cyntaf o'i bath i fod yn eiddo i'r gymuned) yn ogystal ag adeiladu tai i fyfyrwyr yn Preston.⁷

- × Mae Cronfa Bensiwn Falkirk wedi buddsoddi dros £30 miliwn mewn tai cymdeithasol.⁸
- × Yn Llundain, mae sefydliadau pensiwnau wedi cydweithio er mwyn lansio buddsoddiad o gannoedd o filiynau mewn tai fforddiadwy, adfywio cymunedau, isadeiledd digidol ac ynni glân o gwmpas y ddinas.⁹

Mae Comisiwn Cyfraith Lloegr a Chymru wedi cyhoeddi canllaw yn egluro “does dim rhwystrau cyfreithiol na rheoliadol i fuddsoddiad cymdeithasol” gan atgoffa ymddiriedolwyr yn ddi-flewyn-ar-dafod “ei bod hi’n bosib gwneud yn dda a gwneud daioni ar yr un pryd.”¹⁰

Mae arian yn symud

Mae dadfuddsoddi o danwydd ffosil ar gynnydd yn y DU. Yn 2016 daeth Waltham Forest, un o Fwrdeistrefi Llundain yn un o’r cynghorau cyntaf i ymrwymo i ddadfuddsoddi. Ers hynny ac yn ogystal â hynny, mae 17 o gronfeydd pensiwn lleol y DU wedi naill ai ymrwymo’n rhannol neu’n llawn i ddadfuddsoddi o’r tanwyddau¹¹, ynghyd â chronfeydd pensiwn Senedd Cymru a Chynulliad Gogledd Iwerddon, 93 prifysgol a 80 sefydliad ffydd.¹² Mae 360 AS ar draws y sbectrwm gwleidyddol hefyd wedi gwneud addewid i gefnogi’r ymgyrch.¹³

Yn fyd-eang, mae 1,500 o sefydliadau yn cynrychioli dros 40 triliwn mewn asedau wedi ymrwymo nawr i fod yn ddiffosil gan gynnwys Prifysgol Rhydychen, Talaith Efrog Newydd, a Chronfa Gyfoeth Sofran Norwy.¹⁴

Pryderon cyfreithiol ac ariannol

Mae barn gyfreithion gan fargyfreithwyr CF blaenllaw yn dangos y gallai ymddiriedolwyr cronfeydd pensiwn sydd ddim yn ystyried y peryglon i’r hinsawdd wynebu heriau cyfreithlon.¹⁵

Yn 2021, rhagfynegodd yr Asiantaeth Ynni Ryngwladol (IEA) dylanwadol y byddai’r galw byd-eang am olew yn lleihau’n sylweddol erbyn 2030, gan achosi i’w

Cyfarwyddwr Gweithredol i gyfeirio at gwmnïau olew a nwy fel ‘buddsoddiadau sothach’ posib.¹⁶ Bydd gweithrediadau llywodraethau wrth geisio lleihau allyriadau carbon, yn y pen draw yn golygu na fydd y cronfeydd tanwydd ffosil wrth gefn yn gallu cael eu llosgi. Amcangyfrifir bod y swigen ased hon, a adnabyddir hefyd fel y ‘swigen garbon’, yn werth dros €1 triliwn yn Ewrop yn unig.¹⁷

Darganfuwyd mewn astudiaeth yn 2021 gan Carbon Tracker bod buddsoddwyr wedi colli 123 biliwn o ddoleri'r UD yn fyd-eang wrth fetio ar stociau tanwydd ffosil dros y deng mlynedd diwethaf tra enillodd buddsoddiadau ynni adnewyddadwy 77 miliwn o ddoleri'r UD.¹⁸ Wrth barhau i fuddsoddi yn y diwydiant tanwydd ffosil er gwaethaf y dystiolaeth hon, o bosib mae cronfeydd pensiwn y llywodraeth leol yn peryglu cynilion deiliaid pensiynau ac mae'n bosib y byddant ar eu colled yn sylweddol.

Cwmnïau tanwydd ffosil o dan y chwyddwyr

Shell yw'r cwmni tanwydd ffosil sy'n cael ei ariannu fwyaf gan bensiynau llywodraeth leol.¹⁹ Mae'r cwmni'n honni ei fod yn mynd yn “sero-net” ond mae ei gynlluniau i gyflawni hyn yn dibynnu ar brynu mwy o wrthbwysau carbon nac sy'n bodoli yn y *farchnad fyd-eang i gyd* ar hyn o bryd.²⁰ Yn 2021 cafodd Shell gyfarwyddwyd gan lys yr Iseldiroedd i fod yn fwy agored ynghylch y ffaith bod eu gweithredoedd presennol yn gysylltiedig â lefelau annerbyniol o gynhesu²¹ byd-eang tra roedd dyfarniad ar wahân yn gofyn i Shell ddigolledu pentrefi yn Nigeria am y colledion bywyd, y salwch a'r dinistr a achoswyd gan ei lygredd.²²

BP yw'r ail gwmni tanwydd ffosil sy'n cael ei ariannu fwyaf gan gronfeydd pensiwn llywodraeth leol. Mae gan BP gysylltiadau agos â'r gyfundrefn ormesol yn Azerbaijan²³ a gorfodwyd y cwmni i gytuno i gefnu ar eu cyfran sylweddol yn nwy Rwsia yn dilyn goresgyn Wcráin.²⁴ Mae'r cwmni'n honni y bydd yn trawsnewid i net-sero erbyn 2050 ond yn parhau i archwilio cronfeydd newydd ac yn gwario 96% o'i wariant cyfalaf ar olew a nwy.²⁵ Ym mis Hydref 2021, eithriwyd BP o'i rôl ffurfiol yn nhrafodaethau'r UN yn ymwneud â'r newid hinsawdd yn Glasgow gan gynrychiolwyr Llywodraeth y DU gan ddweud nad oedd hi'n glir os oedd BP yn ymrwymo'n ystyrlon i'r newid hinsawdd.²⁶

Sut i weithredu

Mae llawer o bensiynau llywodraeth leol ledled y DU eisoes wedi cefnu ar danwydd ffosil ac felly'n amddiffyn cymunedau rhag y newid yn yr hinsawdd, gan ddiogelu arian y deilwyr pensiynau ac, mewn sawl achos hefyd yn cynyddu'r buddsoddiad yn eu hardaloedd lleol. Gallai eich cyngor chi fod y nesaf a gwneud newid a fyddai'n gwella ein hiechyd a'n ffyniant ar gyfer y dyfodol, yn lleol ac yn fyd-eang

- 1. Dysgwch sut mae eich cronfeydd pensiwn llywodraeth leol yn buddsoddi eu harian** yn defnyddio offeryn rhyngweithiol UK Divest ar divest.org.uk/councils
- 2. Rhannwch y crynodeb hwn gyda'ch cydweithwyr** gan gynnwys y rhai sydd ar bwyllgor eich cronfa pensiwn. Hefyd, gallwch wyllo a rhannu ein cyflwyniad gyda siaradwyr o'r Ganolfan ar gyfer Strategaethau Economaidd Lleol (CLES) a Carbon Tracker. Ewch i bit.ly/CouncillorWebinar
- 3. Llofnodwch ein haddewid** far gyfer cyngorwyr ac ymgeiswyr etholiadau'r cyngor wrth lenwi ffurflen fer ar bit.ly/DivestPledge2022Gymraeg. Yn ôl yr addewid: "Pe bawn yn cael fy ethol, byddwn yn gwneud yr hyn y gallaf er mwyn sicrhau bod cronfa pensiynau'r cyngor yn peidio buddsoddi mewn tanwyddau ffosil ac yn buddsoddi yn y trawsnewidiad cyfiawn i economi net-sero."
- 4. Cysylltwch gydag ymgyrchwyr dadfuddsoddi lleol yn eich ardal** ter mwyn eu cyfarfod a thrafod sut y gallwch gydweithio. Ewch i divest.org.uk/local
- 5. Cyflwynwch gynnig** i'r cyngor llawn yn defnyddio templed UK Divest. Ewch i divest.org.uk/advice-for-councillors
- 6. Beth am gael eich enwebu ar gyfer pwyllgor cronfa pensiwn eich cyngor** a hyrwyddo ymarfer pensiwn cyfrifol a chynaliadwy?

Cyfeirnodau

- 1 Er mwyn dysgu faint mae cynghorau lleol penodol wedi'i fuddsoddi ewch i: divest.org.uk/councils/. Cyhoeddwyd y data gan UK Divest, 2021: divest.org.uk/report
  - 2 Welsby et al., 2021: nature.com/articles/s41586-021-03821-8
  - 3 IPCC, 2022: report.ipcc.ch/ar6wg2/pdf/IPCC_AR6_WGII_SummaryForPolicymakers.pdf
  - 4 The Times, 2021: thetimes.co.uk/article/pollution-from-fossil-fuels-twice-as-deadly-as-thought-scientists-warn-lxbgtp6pc
  - 5 Rhwydwaith Amgylcheddol y Ceidwadwyr, 2020: cen.uk.com/polling
  - 6 The Energyst, 2017: theenergyst.com/london-and-manchester-pension-funds-increase-stake-in-sses-clydewindfarm
  - 7 Blue & Green Tomorrow, 2013: blueandgreentomorrow.com/economy/westmill-solar-lancashire-pension-fund
- Cyngor Bwrdeistref Swydd Gaerhirfryn, 2015: lancashire.gov.uk/news/details/?Id=PR15/0422
- 8 Cyfeillion y Ddaear yr Alban, 2017: foe.scot/resource/divest-reinvest-councils-report/
  - 9 London CIV, 2021: londonciv.org.uk/news/the-london-fund-completes-ps100-million-first-close-to-stimulate-development-and-enterprise-in-the-capital
  - 10 Comisiwn y Gyfraith, 2017: lawcom.gov.uk/no-legal-barriers-to-social-investment-but-pension-schemes-still-not-investing
  - 11 Ymhlith y cronfeydd Llywodraeth Leol a Gwasanaethau Cyhoeddus sydd wedi addo i waredu'n llawn, neu'n rhannol o danwyddau ffosil, mae: Waltham Forest, Southwark, Lambeth, Hammersmith a Fulham, Caerdydd a'r Fro, Asiantaeth yr Amgylchedd, De Efrog, Haringey, Hackney, Glannau Mersi, Islington, Suffolk, Abertawe, Greater Manchester, Swydd Wiltshire, Swydd Rydychen a Dwyrain Sussex. Mae'r astudiaethau achos ar gael yma: divest.org.uk/pollutedpensions
  - 12 People & Planet, 2021: peopleandplanet.org/fossil-free-victories

Bright Now, 2021: brightnow.org.uk/get-involved/divest-your-church-map/

13 The Guardian, 2020: theguardian.com/environment/2020/mar/24/parliament-pension-fund-cuts-fossil-fuel-investments

14 Mae'r gronfa ddata lawn o'r ymrwymadau i ddadfuddsoddi o danwydd ffosil a wnaed gan sefydliadau byd-eang ar gael ar: divestmentdatabase.org/

15 Client Earth, 2016: clientearth.org/latest/latest-updates/news/pension-trustees-could-face-legal-challenge-for-ignoring-climate-risk-leading-qc-confirms/

16 The Guardian, 2021: theguardian.com/environment/2021/may/18/no-new-investment-in-fossil-fuels-demands-top-energy-economist a Sky News, 2021: news.sky.com/story/oil-and-gas-projects-are-junk-investments-and-could-throw-uk-climate-targets-off-course-12309593

17 LSE Grantham Institute, 2018: lse.ac.uk/granthaminstitute/explainers/what-are-stranded-assets/

18 Carbon Tracker, 2021: carbontracker.org/reports/a-tale-of-two-share-issues/

19 UK Divest, 2021, p.10: divest.org.uk/report

20 Reuters, 2021: reuters.com/article/uk-shell-strategy-carboncapture-carbonof-idUSKBN2AB0TL

21 Financial Times, 2021: ft.com/content/1ef8739c-585b-4b25-8177-fe821c8b7375

22 Friends of the Earth International, 2021: foei.org/news/justice-shell-compensate-nigerian-farmers-oil-spill

23 Platform, 2015: issuu.com/platformlondon/docs/all_that_glitters_pdf

24 BBC News, 2022: bbc.co.uk/news/business-60548382

25 Financial Times, 2019: ft.com/content/f1d71e64-15f8-11ea-9ee4-11f260415385

Houston Chronicle, 2020: houstonchronicle.com/business/energy/article/BP-to-cut-oil-and-gas-production-by-40-over-the-15457052.php

26 The Guardian, 2021: theguardian.com/environment/2021/oct/21/no-formal-cop26-role-for-big-oil-amid-doubts-over-firms-net-zero-plans

Cadw mewn cysylltiad

I gysylltu a dysgu mwy am waredu tanwyddau ffosil:

 divest.org.uk

 @UKDivest

 @UKDivest

 ukdivest@gmail.com

Ynghylch UK Divest

Mae UK Divest yn gydweithrediad rhwng Cyfeillion y Ddaear, Cyfeillion y Ddaear yr Alban a Platform sy'n cefnogi grwpiau llawr gwlad lleol ac sy'n mynnu bod ein cymunedau a'n sefydliadau cyhoeddus yn torri'u cysylltiadau gwleidyddol, cymdeithasol ac ariannol â'r diwydiant tanwydd ffosil.

**Friends of
the Earth**
England, Wales &
Northern Ireland

**Friends of
the Earth**
Scotland